

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Potentia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Potentia Potestas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Potentia, vt & potestas, à verbo Possum deducitur, Græcè δυναμις, Latine Potestas. Differunt autem secundum Priscianum. Potentia & potestas, quod potestas magis pro vi accipitur, potentia pro domi...

¶ BIBLICI LOCI.

Potentia pro eximii & excellentibus donis Spiritus sancti, Act. 1. Potentia Dei, Hebraismus, pro potens Deus, Matth. 26. 64. Vt...

¶ SENTENTIA PATRUM.

Potentia dicitur, quam pauperibus inuidetur, & non inopes, sed potentiores iniquitatis inestatio seua latronum. Plus duces & principes...

miendo retinetur, quæ vt ministrari recte valeat, oportet primum, vt hanc non cupiditas, sed necessitas imponat, ibid.

Bona est ordine sua potentia, sed cuncta regentis indiget vita, ibidem.

Summum in regibus bonum est, iustitiam colere, ac sua vnicuique iura seruare, & in subiectos non seruire, non sinere, quod potestatis est fieri, sed quod æquum est custodiri, in reg.

Beatus David ita erat in potestate positus: tanquam omnibus ipse esset subiectus, & in solio regali erat, vinctus in carcere & in purpura quasi in cilicio iacebat cinere conspersus, & cogitè compunctus. Aula regalis erat tanquam eremi vastissima solitudo, Chrysol. de compunct. cord.

Qui potestatem non cupit adipisci, hec eroptionem vique eius veretur, atque non metuens cuncta, quæ cum ea fiducia & libertate, quæ Christiano conuenit, exequetur, nam qui metunt, & ne deponantur, tremunt, amarum sustinent seruitutem, & quæ malis redimet innumeris, atque tam Deum quam homines frequenter coguntur offendere, Ferr. Chrysal. dial. lib. 3.

Sicut potentes potenter tormenta patientur: sic & iustitiæ præmiis fruuntur pleni, si recte exercent potestatem, & tantam in futuro præiudicis habebunt gloriam, quanta virtute eos in magna delinquendi licentia præciderunt. Libro de carnis nigrit.

Semper enim grandis potestas maiori timori subiecta est, sicut ramum arborum in excelso positum, etiam si leuis aura flauerit, inoue: sic & sublimes in culmine dignitatum existentes, etiam leuis nuntii fama conturbat: humiles autem sic in conualie, plurimumque in tranquillitate. Chrysal. sup. Matth. cap. 1.

¶ POETARVM DICTA.

Lucan.

O male concordis nuntius, cupidine cæci! Quid misere iuuat vires or bonique tenere In medio: dum terra sicum, terramque, leuabis Aer, & longæ solent Te, ana labores, Noxque diem cæcis toridem per signa sequitur? Nulla fides regni sciti, omnisq; potestas Imparsens conuorsus erit nec gentibus illis Credite, nec longæ fatorum exempla perantur, Fraternali præsidi aduerunt sanguine muri.

Ibidem. Stimulus dedit amula virtus. Nec quæquam iam ferre potest Casarum priorem, Pompeiue patrem.

Claud. 3. Honor.

Luget auarities Syrgis inuexa catenis, Cumque suo dement expellitur ambitus auro, Non dominantur opes non corumpenti sensus Dana valent emittit sola virtute potestas.

Sen. Thyest. act. 3.

Anxius sceptrum tenet, & mouentes Cuncta dynastas, metuitq; casus Mobiles rerum, dubiumque tempus.

Idem Agam.

O regnum magnus salax Fortuna bonis: in præcipiti Dubio, nimis excelsa locas. Nunquam placidam sceptræ quietem, Ceruicibus suis tenere diem, Alia ex alia cura fatigat, Vexatque animos noua tempestas. Non sic Libycis Syrribus agnor Fuit alterius voluere stultus.

Idem Herc. Oct. act. 2.

Tu quicunque es, qui sceptræ tenes, Licet omne tua vulgus in aula Centum pariter lumina pulset, Cum tot populis stipatus eas, Cum populis six roma fides, Tenet auratum limen Erynnis, Et cum magna patere fores, Intran fraudes, cauteque doli.

Quid. Met.

Nulla potentia longa est.

Sen. Thyest. act. 3.

Vas quibus rector malis, atque terra Ius dedit magnum neci atque vitæ, Pontice inflatas tumido quo ruitis. Quicquid a vobis minor extimescit, Mator hoc vobis dominus minus ur. Omne sub regno grauiore regnum est. Quem dies vidit veniens superbum, Hunc dies vidit fugiens iacentem.

Ter. Adelph. 3. 5.

Sed Demæ, hoc tu sacro cum animo cogito.

SSSS 4

QUAM

Quam vos facillime agitis, quam estis maximo
Potentes, dices, fortunati, nobiles:
Tam maxime vos aquo animo aqua noscere
Oportet, si vos vultis perhibere probos.

Claud. 2. Ruff.

Desinat elatis quisquam considerare rebus:
Instabilisque Deos, aut lubrica Numina discat.
Illa manus, que scepra sibi gestanda parabat,
Cuius se torres submisit ad oscula simplex
Nobilitas inhumata diu, miseraque repulsa
Corpore feralem questum post fata poposcit.
Adspiciat, ne quis nimium sublata, secundis
Colla gerat trivitis calcandus statagitur: ecce
Qui, sibi Pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatu sua extruxit culmina Manes,
Et qui Sidonia Solari credidit ostro,
Nidus pascat aues, iacet en qui possidet arbem,
Exiguæ telluris inops, et pulvere raro
Per partes tegitur, nisi quam, totiesque sepulcris,
Senferunt connexa necem, tellusque nefandum
Emoluitur onus.

Boet. 3. 5.

Qui se vult esse potentem,
Animos domet ille feroces,
Nec ricta libidine colla
Fœdis submittat habens,
Etenim licet Indica longe
Tellus tua iura tremiscat,
Et seruiat Seltima Thule:
Tamen atras pelle curas,
Miseraeque sugare querelas
Non posse, potentia Vm est.

Quid. 2. Pont. 3.

Conspicitur nunquam meliore potentia causis,
Quam quoties vana non sint esse preces.
Hoc nitor iste tui generis desiderat, hoc est
A superis orta nobilitatis opus, &c.
Hoc tecum commone Deus, quod viri inque rogatis
Supplicibus vestris ferre soletis opem.
Hor. 3. Carm. 29.

Ille potens sui,
Latusque deger, cui licet, in diem.
Dixisse, vix.

Sen. Med.

Nemo potentes aggredi tatus pot est.
Sen. Herc. tur.

Ille superbos aditus Regum,
Durasque fores expertus somni
Colit, ac nulla sine beatus
Componit opes gaxæ inbiauis,
Et congesto pauper in auro.

Quid. 3. Trist. 4.

Vsibus edocto si quidquam credis amico,
Vine tibi, & longe uinima magna fuge.
Vine tibi, quantumque potes, praesulstra vita.
Scauum praesulstri fulmen ab arce Scuir.
Non quanquam soli possum prodesse potentes.
Non profunt potius, plurimum obesse silent.
Effugit hybernas demissis antennis procellas,
Lutæque plus paruis vela timoris habent.
Idem.

Crede mihi, bene qui latuit, bene dixit, & intra
Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret Eumoides orbis, si filius eius
Simulans Achilleo: non adamasset equos,
Nec natum in flamma vidisset, in arboræ natas
Cepisset genitor si Phæacti non a Merops.
Tu quoque formida mimium sublimia semper,
Propositi que memor contrabe vela, tu, &c.
Vine sine inuidia, mollesque inglorios annos
Exige, amicitias & tibi iunge pares.
Hor. l. Epist. 10.

Si quid mirare potes
Inuitis fuge magna: licet sub paupere recto
Reges, & Regum vita praecurrere amicos.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Potentia est ad sua conferuanda, & alterius obtinenda, idonearum rerum facultas. Cic. in sua Rhet.

Potentia Domini non minor est in regno potentissimo conferendo, quam in tugurio pauperis euectendo. Quis enim in Græcia potentior fuit Alexandro? ei tamen successisse legitur non suus, sed salutaris filius. Successorem Iulio Casari fecit adoptio, non natura. Casareæ domus totum relege & reuolue progressum, & inuenies, quod breui perit memoriam eorum, qui ad inferos descenderunt, quoniam a se scientiam Domini repulerunt, & ipsi repulsi

sunt: eisque heroes aut ignoti, aut extranei succedunt. Nihil
solum in quodam serm.

Si iplis dignitatibus ac potestati bus inesse aliquid inuenirent
proprium boni, inuam quam pessimis prouenerent. Neque enim
lent adueria sociari: natura respuit, ut contra se quædam
tur. Itaque cum pessimis pieruam dignitatibus tam quædam
sit, illud etiam liquet, natura sui bona non esse, quæ de plura
rere patiuntur. Boet. de consol. li. 2.

Firmior est potentia, non in iuria afficere æquales, quam in
sens commodum attrahere pericula, etiam si vires augere
cyd. li. 1.

Magna potentia, eorum qui ipsam adepti sunt, in iura
& recordiam, instabilem; & inhumanos mores elicit. Boet.

Sylla.

Ea demum tuta est potentia quæ viribus suis motum
Valer. Max. lib. 4. ca. 1.

Arduum est eodem loci potentiam & concordiam
Annal. li. 4.

Potentia tutius habetur cautis quam actionibus caudis.
Annal. lib. 11.

Nunquam satis fida est potentia, ubi nimia est. Idem
Fortune vis licentiam nata perniciosa libidine
que diu quidem virtute, ut muro prohibita, postquam
flagitiis subacti sunt, etiam infirmis genere inuam
permittit. Aurel. Vig. lib. de Casari.

Sic est comparatum in rebus humanis, ut quorum
demus potentiam, eos magis obseruamus, quam alios
mo gradu positi, amplius progredi non possunt. Ph. Comen.
br. 10.

Magi expetenda est potentia, quæ sponte & voluntate
quæ vi & necessitate conseruatur quia firmior, facilius
neitior; est. Fr. Guicciard. li. 16.

Collegarum in publicis functionibus celloribus
quodam modo, tum magis inuidia societatis in
re fit, ut multum, præferunt potentes conseruant. Læ.
tom. 2.

Vno diademate duo capita tegere, & imperium
grauè est, & perturbatione plenum. G. Paucymer. li. 10.

Ea est natura animorum humanorum, ut non in
rum ætate etiam prouocatores, postquam inultum
testate transegerint, patris moribus haudquam
ducant. Dion. li. 36.

De Potentia. Dial. xci.

Eransici Petraribus.
G. xv. v.

Potentia magna sum. R. At. Et in periculis multis G. Primum
ingenti. R. Et laboribus infinitis, & inextricabilibus curis
possum. R. Quo plus in alios potes, & plus alii in te. G. Primum
plurimum. R. Quo potentia magis & maius in illam
fortuna. Tepide te exercet in paruis, vberem eligi
gna lignorum mole crepitantius seuit incendium. Ad
ritas magne viam facit aduerfitati. Nec quæquam
ferum videbis, qui non valde felix habitus fuerit. Non
hominis nota esse calamitas. G. Quo volo, & possim
ne quid mali velis, & scito, quo potentia plus, eo plus
mirum fuerit. G. Potentia ingens tum R. Quod
na? Piger exequi, qui potentes breui ad impotentiam
ad infamiam seciuntum sunt redacti. Vepicolis & laboribus
norum gradus ascensuum: tremulus vertex, præcipuum
dum, ægre conciditur ad eminentem statum, an
tar, grauitur inde repente descenditur, sic esse, non
reges, aut populi, sed maxima etiam testantur imperia
que opib. potes sum. R. Vera & firma potentia in virtute
fundamentum si detraheris, quo maior, eo periculosa
Quid implere opibus domos iuuat, arua legibus, man
si intus interea domestici hostes animum oppugnant, &
gnant? Vis, ut te potentem fatear, illos doma, finibus
vince iram, vince cupiditatem, vince libidinem, vince
mæ atq; hostem anime tuæ. Quænam ista potentia est, &
os, passionibus suis vinci? G. Fundata in solido potentia
pacto, quum vita ipsa muretur assidue? O quid tumens
animal! de potentia difputas de anima in erum periculis
citius vel naturæ vis occulitior, est exigit moribus animatum
tremi contemptissimique homines sape potentissimam
Potentia egregie stabilis est. R. Vbi quæsitio (ut perhibem
rota? quin tu amice male susceptam pone fiduciam. Nihil
bilis potentia, vitæ, vel improprie exprimam, quod in
potentia potens est.

APOPHTHEGMATA.

Corus, Thebanis gloriantibus, quod Lacedæmoniam
Vidi, inquit, torrentes perennibus fluius maiores factos
ue tempus. Anton. in Meliss. part. 2. serm. 1.

Nerua ad quemdam ipsam consolari volentem hoc argu
to quod diceret, genefin Veri non esse recte collectam
spem esse illum non diu victurum: utitur, inquit, tu

Nutu atque renutu. Cui summam potentiam ascribimus, eum nutu atque renutu curia geri dicimus. Preces armate. M. Tullius in 3. de orat. xv appellat suasionem cum necessitate viri...

EXEMPLA HISTORICA.

M. Crassus valebat gratia & metu, verum metu præcipue. Plut. in Crasso. Nonguardia metropolis Ruffia tam potens fuit, vt proverbio circumferrent ciues eius, quis potest contra Deum, & magnam Nonguardiam? Crassus lib. 14. Vandal. c. 15. At eam Ioan. Bafilus Molichorum tyrannus sui effecit.

Patavium, Venetorum vrbs, cunctas eius regionis excellit olim. Sub Augusto in ea censi fuere quingenti quæstris ordinis viri, antiquis autem ante C. & XX. militum viginti milia constat. Strabo lib. 5.

HIEROGLYPHICVM.

Egyptii Sacerdotes potentiam cuiuspiam, quæ & locis & amicis omnibus pernitiosa esset, per aquila penas significabant. Huiusmodi siquidem ea vis est aliarum avium plumas, si committantur, interire, & quodammodo deuorare videantur. Pterius F. al. lib. 19. p. 179. B.

FABULA.

Leporis.

Lepores suscepto bello aduersus aquilas, auxilium vulpium implorant. Qui responderunt, non se fuisse illis defuturos, nisi sciant, & qui ipsi essent, & quibus cum bellum gererent.

Docet fabula, eos negligere salutem suam, qui cum potentioribus inimicitias exercent.

Leo, Iuuenca, Capra, Ovis.

Societatem iunxerant leo, iuuenca, capra, ovis. Pars autem præda in portiones æquales quatuor diuisa; Leo, prima, aut mea erit. Debetur enim hæc præstantiæ mea; Tollam & secundam, quam meretur robur. Tertiam vendicat sibi eximius labor & defatigatio mea. Quartam qui suam esse voluerit, is sciat se habiturum me inimicum. Quid facerent in belles bestiae, aut quis refragari leoni, vel illum infestum habere sibi vellet? Vniuersam igitur prædam solustenuit.

Hæc fabula docemur, iis, qui potentum consuetudini implicentur, & insolentiam horum ferendam esse.

Pastores & Lupus.

Pastores caesa oue conuiuium intra tabernaculum agitabant. Quod cum lupus, qui prædandi causa caulas circumibat, fieri cerneret, Ego inquit, si agnum rapuissim, quantus tumultus excitarentur? At isti impune parentem vorant. Tum vnus his auditis: Nostra enim inquit, scelerate, non aliena oue epulamur.

Docemur hæc fabula, & potentes impune peccare, & horum delicta non facile reprehendenda quous debere. Narratur fabula eadem tententia & de mulierculis comedenti bus gallinam, ac vulpe, quæ dixit. Ego si hoc facerem, omnes iam canes in me incitarentur. Vide Monarchia, Princeps, Rex. Vide quoque elegans em fabulam supra loco de Euentu.

Præceptor.

DEFINITIO ET ETYMOL.

Præceptor, à præcipio verbo, quod docere significat & instituit. Græc. ὑποδάσκαλος, Hebræi Melamedh, à verbo Lamadh, didicisti, & in 2. coniugatione Lemmadh, docuit. Hebræi stimulum aratoris Malbadh appellant ab eodem verbo deriuatum. Nam vt boues stimulis videntur ad agriculturam: ita iuuenes à præceptorem monitis excitantur ad studia.

POETARVM DICTA.

Ex Borbonio.

Qui nunt me video esse pedagogum, In prædare sum domo moratus, Contritusque bonos miser tot annos, Custando mala gratiaque agendo, Sperando ingenueque seruando, Tantorum mihi premium laborum, Sicut sero sapere atque penitere, Tabeque senium Ergo nunc ab aula Ad causam venio, quid est agendum? Sola per fugium fidele, & unum, Si quis callent, litera super sum, Nec iam me pudet esse pedagogum.

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Quis est, qui nesciat æquum esse, vt à discipulis præceptor nedum virtute discernatur, verum etiam grauiori modam, & honorioribus habitus privilegio? partim quia discipulo maior est præceptor

potentiam tuam non Reipublice quaeris heredem. Sententia, in a... potentiam tuam non Reipublice quaeris heredem. Sententia, in a... potentiam tuam non Reipublice quaeris heredem. Sententia, in a...

Similitudines. Quis modum flumini exiguæ fonte orti, incrementis... Similitudines. Quis modum flumini exiguæ fonte orti, incrementis... Similitudines. Quis modum flumini exiguæ fonte orti, incrementis...

Adagia. In omnia potentes. In omnia potentes. In omnia potentes. In omnia potentes...